

1932 Da tangen forsvandt!

Katastrofe for fiskeriet i Hou, da ålegræsset forsvandt

Med ålegræssets forsvinden, så forsvandt fiskeriet også i stort omfang fra Hou. De ideelle livsbetingelser, der havde været for både fisk og de større eller mindre væsner, der skulle tjene fiskene som føde, forsvandt med ålegræsset. Økonomisk var det en katastrofe for fiskerne. Livsgrundlaget var på ganske få år forsvundet for flere af fiskerne i Hou. De første år efter ålegræsset visnede, men planterne stadig var der, blev ålen stadig ved kysten, men efterhånden lagde sandet sig overalt, og nu var det kun meget småt med ål langs kysterne. I Kaj Hennings Jensens bog kan man læse om, hvad det betød. Fiskerne brugte førhen et åleslæbevod. Det blev trukket hen gennem ålegræsset, men med ålegræssets forsvinden hang voddet fast i stenene på bunden og gik i stykker. Ålebundgarnene og ruserne måtte også på det nærmeste opgives. Før havde der også været et pænt rejefiskeri især omkring Hou Røn, men også det fiskeri, blev det slut med. Det siges, at der endnu kan findes rejeredskaber på loftet sine steder i byen, som fiskerne lagde derop, for at det kunne bruges, når tiderne blev bedre.

Fiskeriet ebbede dog ikke helt ud, men selvom der kunne pilkes torsk og trækkes med skovlvod efter rødspætter, isinger og skrubber ud for Tunø og Samsø, var det ikke tilstrækkeligt. Fiskerne var nødt til at fiske længere væk, men de var ikke vant til at sejle ude på det åbne hav, og deres redskaber var ikke beregnet til det krævende havfiskeri. Desuden var fiskere fra store dele af Jylland og Fyn også blevet nødt til at finde andre fiskepladser, så konkurrencen var stor. Det var andre tider, så selvom fiskerne kunne lande gode fangster, så "var det vemodigt at tænke på de dage, hvor de kunne vinke ind til konen og ungerne på stranden, mens de selv passede deres dont".

Depressionen i 30'erne gjorde, at fiskerne ikke havde råd til at reparere grej og motor, så flere lagde op. I halvtredserne var der kun 5-6 både tilbage i Hou Havn.

Efteråret 1957 blev en af de sidste gange brislinge- fiskerne lossede deres last i Hou.

Hou Røn

Da ålegræsset forsvandt, voksede Hou Røn sig fri af havet. Den var før kun et rev, men nu fik den bevoksning, og der kom snart et mangeartet dyreliv. I dag er der et rigt fugleliv, og øen er en yndet yngleplads for edderfugl, gråand, strandskade, svartbag, sølvmåge og toppet skallesluger. I de senere år har skarven også vist sin interesse for øen. Hou Røn er fredet i yngletiden og er under opsyn af Vildtbiologisk Station Kalø, efter at ejendomsretten i 1956 blev tilkendt Landbrugsministeriet.

Ålegræsset havde også brugsværdi

Ålegræs har været brugt af folk langs de danske kyster i rigtig mange år. Man kørte med vogne ned til kysten for at læsse dem med tang. Det blev brugt til gødning på markerne, og man har også brændt det for at udvinde salt og jod af asken. Ålegræs blev også brugt til tagtækning, både på Læsø og på Endelave. I tørret form blev det brugt som isoleringsmateriale og til madras- og møbelfyld (så sent som under Anden Verdenskrig).

Som en kuriositet kan det nævnes, at ålegræsset under Anden Verdenskrig også blev forsøgt anvendt som erstatning for tobak i "cigarer" af mærket Zostera. Man kan forstå på folk, der har prøvet det, at det var meget slemt.

Bændeltang/Ålegræs

Ved de danske kyster var der indtil 1930'erne rigelige mængder af bændeltang, også kaldet **ålegræs**. Det er en plante, der gror bedst ved lavvandede, godt belyste kyster med mudret eller sandet bund. Omkring Hou havde ålegræsset derfor meget fine livsbetingelse. Hvis lysforholdene er gode nok, kan planten findes voksende i havdybder på 5 m.

Alm. Bændeltang oftest kaldet ålegræs er en flerårig urt med en tæppedannende vækst. Rodnettet består af de krybende jordstængler og nogle grove trævlerødder.

I 1931-32 startede en massiv tilbagegang for ålegræs i hele det nordatlantiske område. Planterne begyndte at få sorte partier af dødt væv på bladene og ålegræsset døde bort over store områder. I 1913 anslog man at 7000 km² havbund var bevokset med ålegræs, men få år med ålegræssygen fik det bevoksede areal til at skrump ind til bare 500 km². Reduktionen skete i de mest salte farvande, mens ålegræsset overlevede, hvor saltindholdet af vandet var lavt.

Det kan sammenlignes med, da pesten eller den spanske syge ramte menneskene....

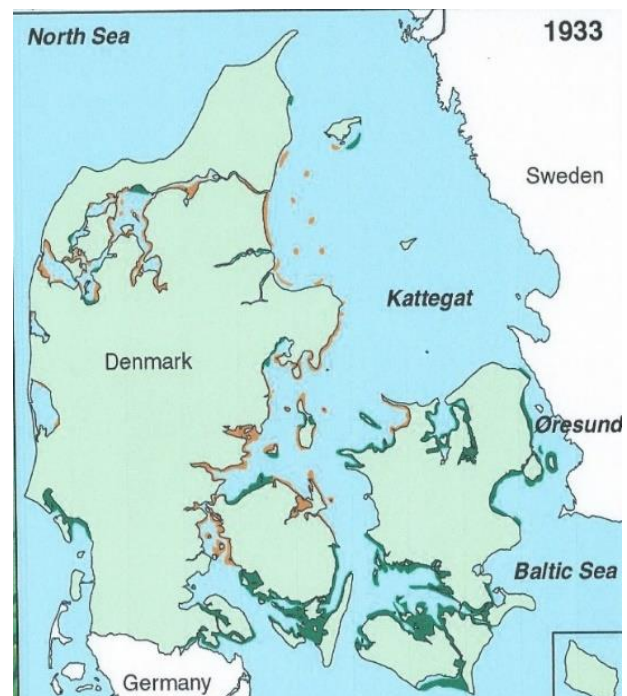
Ålegræsset menes at have været angrebet af en slimsvamp (*Labyrinthula zosterae*). Det var en pludselig opstået og særlig aggressiv stamme af svampen *labyrinthula*. Rene bestande kan sommetider blive angrebet af svampe, bakterier eller vira, og det kan få katastrofale følger. Det kan sammenlignes med, da pesten eller den spanske syge ramte menneskene.

Man kan på følgende kort se, hvor ålegræs forekomsterne var i 1901 (markeret med grønt). Her er det tydeligt at se, at netop omkring Hou og ind i Horsens Fjord, var der et særdeles stort område med ålegræs. Den dybde, ålegræsset groede i, blev i Horsens inderfjord målt til mellem 11,5m og 8,0m i 1930.

Derfor er det sørgeligt at se, at der i 1933 stort set ikke var tang i dette område.

Ålegræssets udbredelse i **1901**
Grøn farve = ålegræs
(Ålegræs før og nu - årsager og sammenhænge)

Ålegræssets udbredelse i **1933**
Grøn = ålegræs,
Orange = ålegræsset er væk

Ålegræsset vendte de følgende år langsomt tilbage, men først tyve år efter ålegræsset var den tilbage i de åbne dele af Kattegat. I mellemtiden havde overgødskning af søer og havområder med planteneringsstoffer, især nitrat og fosfat, nedsat vandkvaliteten, og derved forringet betingelserne for ålegræsset på dets tidligere levesteder.

Ålegræssets betydning for biodiversiteten

Ålegræs er god til at beskytte havbunden mod sandvandring og erosion. Men den største betydning har ålegræsset ved, at der mellem stænglerne er et trygt sted med rigelig føde for krabber, tanglopper, krebsdyr, snegle, muslinger, tangnål, tangsnarre, ålekvabber, og andre smådyr. Dette medfører, at større fisk kommer og søger føde der.

Ålegræsset var før den store epidemi af afgørende betydning for knortegæs, som dengang levede næsten udelukkende af det. Da det forsvandt, døde store dele af knortegæssene enten af sult, eller de blev skudt, når de søgte op på land efter føde. Nu er bestanden af knortegås atter god, dels fordi knortegæssene har lært at spise andet end ålegræs, men også fordi de siden 1972 har været totalfredet. Også svaner, pipeænder, blichøns, og grågæs lever af ålegræs. Når ålegræsset forsvinder, har det altså store konsekvenser for området's dyreliv.

Ålegræs sladrer om havets tilstand

Vandrammedirektivet kræver, at de danske kystnære farvande skal have opnået en "god økologisk tilstand" inden 2015. Til at vurdere havets miljøtilstand skal der især bruges biologiske indikatorer dvs. dyr og planter. I Danmark benyttes dybdeudbredelsen af ålegræs som måleparameter. Fordi ålegræs er stærkt afhængigt af tilstrækkeligt gode lysforhold, afspejler planternes lokale dybdegrænse vandets klarhed og hermed hvor mange planktonalger, der er i vandet, som igen er et udtryk for mængden af næringsstoffer i havet.

Kilder:

- Naturen i Danmark, bd. 1, Bind 1, Af Jørgen Bendtsen
- Wikipedia. Alm bændeltang (billede)
- Ålegræs før og nu – årsager og sammenhænge. Dorte Krause-Jensen Institut for Bioscience Århus Universitet (kort over udbredelse)
- Ålegræs- Skaldyrcenter E-learning - Dansk Skaldyrcenter (anvendelse)
- En rest af et fiskerleje -begyndelsen på en by, Henning Jensen, eget forlag